Människovärde

FÖR VARJE MÄNNISKAS UNIKA OCH OKRÄNKBARA VÄRDE

NR 1/2018

Krönika

SIDA 4

När får en liten människa rätt till liv?
Krönika av Cecilia K. Björfjell

Nyhet

SIDA 3

Reportage om Ellinor Grimmark och diskussion om samvetsfrihet i SVT Agenda

"Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet"

Artikel 9
Europakonventionen

För varje människas unika och okränkbara värde

Människovärde vill arbeta:

- för ett starkare rättsskydd för ofödda, så att de ses som egna individer och omtalas som barn.
- för att synliggöra människans värde oavsett kön, egenskaper, sjukdom och funktionsnedsättningar.
- för samvetsfrihet för vårdpersonal i Sverige, så att ingen människa skall tvingas utsläcka en annan människas liv, varken genom abort eller dödshjälp.
- för att det nuvarande förbudet mot dödshjälp bevaras och istället främja palliativ vård, så att varje människa i ännu högre grad blir bemött med god vård och omsorg vid livets slut.
- emot all form av surrogatmödraskap eftersom det leder till exploatering av kvinnor och gör barn till beställningsbara handelsvaror och objekt.

Människovärdes arbete vilar på en kristen människosyn och på människovärdesprincipen.

Ledare

Samvetsfrihet på agendan

Förra året var ett händelserikt år då bland annat insamlingen av rättegångskostnaderna till barnmorskorna gick i hamn, föreningen Människovärde bildades och debatten om samvetsfrihet och om sena aborter fick stor uppmärksamhet.

I media var nivån på debatten gällande samvetsfrihet stundtals väldigt låg, som till exempel när komikern Cissi Wallin i TV4:s morgonsoffa sa att man borde abortera personer retroaktivt för att de är emot abort. Debatten kom ofta bort från själva kärnfrågan, som handlar om samvetsfrihet inom vården, och övergick till att handla om abort.

I mitten på januari i år medverkade barnmorskan Ellinor Grimmark i SVT Agenda. Där berättade hon att i Norge jobbar hon enbart på förlossning och BB, vilket hon tycker man borde får göra i Sverige också. Speciellt eftersom det råder barnmorskebrist.

Nyligen fick en flicka på Danderyds sjukhus hjärnskador därför att en barnmorska ensam ansvarade för tre förlossningar samtidigt. En mamma avled eftersom hon inte fick den hjälp hon behövde under förlossningen vid Kristianstads sjukhus. Svensk förlossningsvård är verkligen i kris och ändå nekar vi kompetenta barnmorskor att arbeta i Sverige.

Debatten gällande sena aborter drog igång under sensommaren efter att SVT visat ett reportage där en läkare berättade att hon försökt rädda ett sent aborterat barn i vecka 22. Detta kastade ljus över den djupa problematik som uppstår när gränsen mellan tidpunkten då ett för tidigt fött barn kan räddas och gränsen för när abort fortfarande är lagligt mer och mer tangerar varandra. Det är på tiden med en debatt om en sänkning av abortgränsen. I februari skall Socialstyrelsens rättsliga råd ta upp de sena aborterna till diskussion. Läs mer om detta i denna utgåva och om Ellinor Grimmark i SVT Agenda.

Vårt arbete för att öka respekten för människovärdet fortsätter under 2018!

Tack för att du står med oss!

Monika Severin

Monika Severin
Ordförande

människovärde

Tidning till stödmedlemmar och understödjare utgiven av föreningen Människovärde

Kontakt: Axel Johanssons gata 6 • 754 50 Uppsala
018–12 93 00
info@manniskovarde.se • www.manniskovarde.se

Ansvarig utgivare:
Cecilia K. Björfjell
cecilia@manniskovarde.se
Layout: DjESIGN
Tryckeri: Hallvigs
Utgåvor: 4 ggr/år

Människovärdes styrelse:
Monika Severin, ordförande, Anna Jakobsson, Sarah Havneraas och Emelie Rynningsjö

Gåvor till Människovärde:
Bankgiro: 5219-0238
Swish: 123-147 13 41

Nyhet

Ellinor Grimmark i SVT Agenda

Året hann knappt mer än börja förrän debatten om samvetsfrihet för vårdpersonal var aktuell igen. I SVT Agenda den 14 januari inleddes programmet med ett reportage om barnmorskan Ellinor Grimmark som nekats jobb som barnmorska på svenska sjukhus på grund av att hon av samvetsskäl inte vill medverka vid abortingrepp. Sedan följde en debatt mellan Lars Adaktusson (Kd) och Malin Björk (V).

Numera bor Ellinor Grimmark i Norge och arbetar på ett stort sjukhus där förlossningen utgör en egen avdelning.

– Här i Norge får jag jobba med mitt drömyrke. Jag får lov att vara barnmorska som jag har utbildat mig till och som jag har drömt om att få jobba med. Jag hoppas att Europadomstolen ska se varför det egentligen är ganska absurt att jag inte får lov att gå in i förlossningsvården i Sverige, de allra flesta länderna i Europa har ju samvetsfrihet och de har det utan problem, berättar Grimmark.

– Jag får jobba på förlossning och BB, och det tycker jag rimligtvis att man borde få göra i Sverige också. Speciellt nu när vi har rådande barnmorskebrist.

I Norge är rätten till samvetsfrihet för barnmorskor lagstadgad sedan 40 år tillbaka samtidigt som landet har en stark aborträtt. Grimmark menar att det fungerar annorlunda i Norge, men på ett bra sätt.

- I Norge ser man saker för vad det är. Man ser att man behöver barnmorskor, man ser att människor kan tänka olika och det fungerar väldigt bra. Jag får jobba bara på förlossning på BB och det tycker jag rimligtvis att man skulle få göra i Sverige också, speciellt nu när vi har rådande barnmorskebrist, fortsätter hon.

I den efterföljande debatten möttes europaparlamentarikerna Lars Adaktusson (Kd) och Malin Björk (V). Adaktusson uttryckte att samvetsfrihet och tankefrihet är vitala delar av demokratin och det demokratiska systemet, och att det samtidigt blir ett mått på majoritetssamhällets respekt och förståelse för minoriteter som exempelvis troende kristna.

Björk visade en tydlig ovilja till begreppet samvetsfrihet och upprepade flertalet gånger att hon hellre kallar samvetsklausuler för vårdvägransklausuler. Hon ställer sig inte bakom rätten till samvetsfrihet och hävdade att det är en huvudsaklig ”strategi som abortmotståndare i Europa använder sig av”.

Det är inte ovanligt att debatten om samvetsfrihet för barnmorskor glider över till att istället handla om abortfrågan, trots att det är två separata frågor, och debatten i Agenda utgjorde dessvärre inget undantag. När debattörerna väl höll sig till ämnet klargjorde Adaktusson att det blir en form av yrkesförbud om man inte får vara aktuell för ett yrke för att man inte är beredd att utföra mycket begränsade delar av det yrket. Han poängterade också att samvetsfrihet är en mänsklig rättighet och hänvisade till artikel 18 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

Björk bemötte inte Adaktussons ståndpunkt nämnvärt utan hävdade istället att ”demokratin börjar med våra kroppar” och ”rätten att bestämma över dem”. Hon uttryckte även att vi redan har en bra lagstiftning här i Sverige. Viktiga invändningar som att samvetsfrihet faktiskt gagnar en trygg och säker förlossningsvård gavs aldrig utrymme i debatten.

Debatten om samvetsfrihet behövs och kommer med största sannolikhet att fortsätta vara aktuell framöver. Förhoppningsvis kan frågan ges ett större utrymme och framtida debatter hålla en högre nivå. Men när själva begreppet samvetsfrihet från vissa håll inte ens vill erkännas så är det tyvärr inte förvånande att debattnivån också blir därefter.

Text: **Redaktionen Människovärdes nättidning Liv&Rätt**

Krönika

"Något som inte är mänskligt från början, kan inte plötsligt bli mänskligt för att viss tid förflyter eller för att näring tillförs. Då är man inte längre inne på embryologi utan snarare någon form av magi."

När får en liten människa rätt till liv?

Lille Knut, som nu är sju år gammal, föddes i Sverige som ett av de tidigast födda barnen i världen. I en artikel som publicerades i Örnsköldsviks Allehanda den 3 november 2017 finns en bild där Knut ligger nyfödd i en liten kuvös med pyttesmå, perfekt formade fingrar och ett litet ansikte med slutna ögon. Knut och hans tvillingbror kom till världen när de var knappt 22 veckor gamla. Knut var 26 centimeter lång och vägde endast 498 gram när han föddes. Knuts bror överlevde inte ens det första dygnet, och föräldrarna pendlade mellan hopp och förtvivlan under de första veckorna då lilla Knut vårdades på sjukhus i kuvös med respirator. Sakta men säkert blev Knuts tillstånd mer och mer stabilt, och efter en tuff tid av kämpande var han äntligen tillräckligt stark för att kunna få åka hem med sina föräldrar.

I somras startade en debatt i Sverige gällande gränsen för fosters livsduglighet och gränsen för sena aborter. I dag kan vi med hjälp av tekniken rädda livet på foster i allt tidigare stadier. Den ena sidan i debatten vill inte ha en sådan diskussion överhuvudtaget. En debattör hävdar att "foster inte är liv i mänsklig mening" (Anna Remmets i tidningen Flamman den 23 november). Juridiskt sett är vecka 22 gränsen för när ett barn kallas ett barn, innan dess benämns det som foster, och i graviditetens allra tidigaste skede som embryo. Med denna debattörs logik var lille Knut och hans tvillingbror inte liv i mänsklig mening när de föddes för tidigt knappt 22 veckor gamla.

Detta är förstås rent ovetenskapligt. Något som inte är mänskligt från början, kan inte plötsligt bli mänskligt för att viss tid förflyter eller för att näring tillförs. Då är man inte längre inne på embryologi utan snarare någon form av magi. Men debattören slutar inte där utan påstår att det inte skulle vara orimligt att hävda att "kvinnors rättigheter" - det vill säga möjligheten till ett abortingrepp – skall går före, även om fostret visar sig vara vid liv i högre grad och tidigare än vad vetenskapen antagit innan. Det vill säga att trots att vetenskapen går framåt och tekniken möjliggör så att barn kan räddas tidigare, ses dessa vetenskapliga framsteg som ett hot mot en ideologi om "kvinnors rättigheter", som anses måste trumfa i alla lägen över barnets rätt till liv.

Lille Knut fick en chans till ett fortsatt liv tack vare sina föräldrar och den specialistkompetens för tidigt födda barn som sjukhuset kunde tillhandahålla. Han erkändes som en människa med ett människovärde, trots att han var så liten att han vägde mindre än ett smörpaket när han föddes. I och med den medicinska utvecklingen kommer alltfler för tidigt födda barn som Knut att kunna räddas, även i tidigare skeden.

Vi välkomnar en debatt om teknikens framsteg och om en sänkning av abortgränsen. Oavsett hållning i frågan behöver vi emellertid vara ärliga och skilja på vetenskap och fakta och ideologi. I dagens informationssamhälle blir okunskap inte en trovärdig bortförklaring.

Cecilia K. Björfjell

Debatt

Det är på tiden att abortgränsen ses över

Många röster har höjts för att abortgränsen bör ses över. Debatten drog i gång när SVT visade ett reportage där Katarina Strand Brodd, överläkare och ordförande i Svenska neonatalförenigens etikgrupp, berättade att hon försökt rädda sent aborterade barn vid flera tillfällen. Hon berättar hur ett barn rörde på sig och hur hjärtat slog.

Då en sen abort drar ut på tiden och inte avslutas förrän ingången av vecka 22, är det ett barn i lagens mening, och därför menar Katarina Strand Brodd att hon tänker fortsätta hjälpa dessa barn.

Fri abort gäller i Sverige fram till och med graviditetsvecka 18. Efter det tar Socialstyrelsens rättsliga råd ställning till om abort skall ske. Det skall finnas speciella skäl och dessa speciella skäl är bland annat fosterskador, moderns ålder, psykiska problem eller missbruksproblem. Den övre gränsen för att få abort beviljad är idag satt vid vecka 21. Men flera sena aborter drar ut på tiden och går in i vecka 22, då fostret blir ett barn som skall folkbokföras enligt lagen. Allt fler barn överlever också förlossningar som sker i vecka 22 och detta är också gränsen då neonatalvården överväger att vårda ett barn. Gränsen mellan veckan när en kvinna har rätt till abort glider alltså allt närmare gränsen för möjligheten att rädda ett för tidigt fött barn.

Att illegala aborter förekommer, alltså aborter som dragit över i vecka 22, vet vi sedan tidigare. En barnläkare på Gällivare sjukhus gjorde en anmälan efter att en liten flicka fötts med sugklocka den 1 mars 2014 i vecka 23 (vecka 22+3 dagar). Flickan levde så länge som i ca 20–30 minuter utan att någon barnläkare tillkallades. Händelsen anmäldes till IVO (Inspektionen för vård och omsorg) som i sitt beslut kritiserade Norrbottens landsting för att inte ha säkerställt aborten i tid.

Göran Ewerlöf, som är ordförande i Socialstyrelsens rättsliga råd, har tidigare sagt att läkare som låter ett foster stötas ut levande i vecka 22 bryter mot abortlagens bestämmelser. Ett brev skickades 2015 till alla abortkliniker i Sverige där Socialstyrelsens rättsliga råd meddelade att tolkningen av abortlagen nu skulle skärpas och att aborter i fortsättningen skulle vara avslutade före vecka 22. Men abortläkarna har aldrig riktigt accepterat detta, eftersom det i praktiken innebär att om ett foster riskerar att födas i vecka 22, måste läkare avsluta fostrets liv med en spruta kaliumlösning genom kvinnans mage och in fostrets hjärta. Detta vill inte läkarna göra eftersom det är obehagligt för kvinnan och inte riskfritt. Denna metod är givetvis även grym för barnet.

Ewerlöf har i efterhand sagt att han trodde att en uppfattning från Socialstyrelsens rättsliga råd skulle vara vägledande, men att det istället har uppstått ännu mer förvirring, och han har därför nu tagit tillbaka sitt uttalande. Enligt honom bör professionen själva avgöra hur man skall tolka abortlagen. Socialstyrelsen vill nu att SFOG (Svensk förening för obstetrik och gynekologi), Barnmorskeförbundet och Neonatalföreningen gemensamt kommer fram till hur man bäst ska lägga upp vården vid sena aborter. Socialstyrelsens jurister menar att man vill att hanteringen av aborter och prematura förlossningar inte skall blandas ihop och vill inte se en förändring av lagtexten. I februari hålls den årliga abortkonferensen där Socialstyrelsens rättsliga råd skall ta upp de sena aborterna till diskussion.

Det är verkligen på tiden att debatten om de sena aborterna och abortgränsen tar fart. Idag får barn som föds i samma vecka olika behandling. Det ena barnet får all tänkbar vård för att överleva, medan det andra barnet lämnas ensam och övergiven i en rondskål för att dö.

Text: **Redaktionen på Människovärdes nättidning Liv&Rätt**
Källor: **IVO:s ärende: Dnr 8.2-15016/2015-35, SVT Nyheter, Läkartidningen 2017;114:EWAF**

På tiden att abortgränsen ses över. Idag får barn som föds i samma vecka olika behandling.

Människovärde arbetar inom följande ämnesområden:

ABORT

Vi vill arbeta för ett starkare rättsskydd för ofödda barn, en minskning av de höga aborttalen och goda alternativ till abort i Sverige. Vi vill arbeta för en nollvision, det vill säga för ett samhälle där ingen ska behöva efterfråga eller genomgå en abort. Det vikigaste för att nå detta mål är att förändra värderingar i samhället gällande det ofödda barnet så att det ses som en människa med fullt människovärde, samt visa på alternativa stöd och resurser.

DÖDSHJÄLP

Vi vill verka för rätten till liv och för att det nuvarande förbudet mot dödshjälp och läkarassisterat självmord bevaras. Vi vill främja respekten för livet i alla faser och stödja initiativ för livshjälp istället för dödshjälp. Respekten för livet måste alltid vara det etiska rättesnöret i vården. Vårdens grundläggande etik är trots allt att aldrig skada, om möjligt bota, ofta lindra, alltid trösta.

FOSTERDIAGNOSTIK

Vi motsätter oss den fosterdiagnostik som används i syfte att eftersöka och utsortera ofödda barn med diagnoser och funktionsnedsättningar. Vi vill lyfta fram varje människas unika värde och arbeta för ett samhälle där alla människor är välkomna, oavsett egenskaper, funktionsnedsättningar och sjukdom.

SAMVETSFRIHET

Vi arbetar för rätten till samvetsfrihet inom vården i Sverige. Vårdpersonal skall inte behöva utsläcka en annan människas liv, varken genom abort eller dödshjälp. Samvetsfrihet är en mänsklig rättighet som slås fast i Europakonventionen och FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

SEXUELL HÄLSA

Vi förespråkar en sexuell och reproduktiv hälsa som innefattar en helhetssyn på människan, där människovärdet är i fokus. Det handlar om kvinnan, mannen och barnet som kan bli till. Sex handlar om alla dessa individer och kan inte enbart handla om den egna tillfredsställelsen. Vi vill främja information som gör att varje människa kan fatta hälsosamma val som berör deras sexualitet.

SURROGATMÖDRASKAP

Vi tar ställning mot all form av surrogatmödraskap eftersom det leder till exploatering av kvinnor och gör barn till beställningsbara objekt och handelsvaror. En människa skall inte kunna beställas, säljas eller köpas till något pris.

Bli månadsgivare

Bli månadsgivare i Människovärde under februari-april så får du boken "Drabbad av verkligheten" som gåva. Gå in på www.manniskovarde.se under Stöd oss eller e-posta oss namn, adress och månadsbelopp.

Boken handlar om Abby som var chef för en abortklinik i Texas tills hon för första gången assisterade under en abort och såg på ultraljudsmonitorn vad som faktiskt hände… "Medan jag lyfte upp skannern och justerade inställningarna på maskinen, debatterade jag tyst med mig själv… Jag hade ingen aning om att de närmaste tio minuterna skulle få min värdegrund att vackla och få mig att slå in på en helt ny livsväg… Jag såg bebisens hela, perfekta profil. Jag såg tydligt huvudprofilen, båda armarna och benen, och till och med de små fingrarna och tårna. Perfekt." Boken är djupt personlig och utlämnande. Med stor respekt för sina före detta kollegor och vänner på abortkliniken berättar Abby sin dramatiska livsresa.

Den 21 mars är det internationella dagen för Downs syndrom. Vi uppmanar dig att gå med olika sockor den här dagen för att visa att du värdesätter att vi alla är olika.

#rockasockorna

liv&rätt

Prenumerera på Människovärdes nättidning Liv&Rätt!
Läs mer på www.livochratt.se

Krönika

"Vad får oss att tro att vår visdom och vår förståelse är så mycket djupare nu än hos någon tidigare generation, så att vi nu vill erbjuda dödshjälp, precis i samma tid då vi har större förmåga att lindra smärta än någonsin tidigare?"

Dödshjälp lättar ingen sorg

I oktober berättade Läkartidningen att WMA, World Medical Association, ännu en gång tagit starkt avstånd från läkarassisterat självmord och argumenten som de för fram är tydliga: ”Omedelbar konflikt med läkares etiska skyldigheter mot sina patienter”, samt ”risken för att utsatta människor råkar illa ut” (Lakartidningen.se 2017-10-27). Samtidigt röjer kulturella verk som behandlar frågan stora framgångar, inte minst Jojo Moyes uppmärksammade bok ”Livet efter dig”, och läsaren uppfattar frågan som en human väg ut ur ett inhumant lidande.

När slutsatserna mellan WMA och många svenskar skiljer sig så radikalt åt, så behöver vi vara tydliga med vad frågan egentligen handlar om. Innebär dödshjälp att livet ska avslutas på alla som är svårt sjuka? Naturligtvis inte. Sjukdomen är alltså inte den avgörande faktorn – det är personens önskan om att få dö som är avgörande. Dödshjälp riktar sig med andra ord inte till de svårt sjuka, utan till de självmordsbenägna.

Och självmordsbenägen, eller suicidal, kan man vara av många olika anledningar. Svår fysisk sjukdom eller svår fysisk smärta är kanske den anledning som vi enklast kan identifiera oss med, men anledningarna kan vara många. Själsliga sår och psykiska sjukdomar kan göra precis lika ont, och därför är självmord en av de vanligaste dödsorsakerna i vårt land.

Vanligtvis ser man en självmordsbenägen person som någon i desperat behov av medicinsk och psykologisk vård. Det ses som hedervärt att vilja hjälpa dem att komma ur sin önskan att dö. Skulle vi då hantera situationen annorlunda, bara för att personen utöver sina suicidala tankar dessutom råkar vara sjuk? Ska vi recensera patienters depression, för att avgöra om just deras sort kvalificerar för dödshjälp? Ska vi sluta kämpa för suicidala människors liv, bara för att deras kropp är skadad?

Nej. Vi ska ju inte det. Vi kan inte låta en sjukdom förminska en människas värde så till den grad att vi slutar hjälpa, och bara ger upp.

Australiens tidigare premiärminister Tony Abbott uttryckte sig träffsäkert om detta: ”Vad får oss att tro att vår visdom och vår förståelse är så mycket djupare nu än hos någon tidigare generation, så att vi nu vill erbjuda dödshjälp, precis i samma tid då vi har större förmåga att lindra smärta än någonsin tidigare?” Det är en intressant fråga. Hur kan vi vara säkra på att våra gamla och sjuka, som så ofta känner att de mest är till besvär, inte kommer känna sig pressad att välja en väg som de innerst inne inte vill? Svaret på den frågan är enkelt – vi kan aldrig vara säkra.

Det vi med säkerhet kan säga är att nya regler inte kommer lätta på någon sorg. De kommer inte torka några tårar. De kommer bara skapa ett system där människor som lider av depression inte får den vård de behöver. Istället kommer man sätta kniven i handen på självmordsbenägna tonåringar. Vårt land är större än så. Vi tröstar, och när det inte är möjligt så finns vi i alla fall där. Inte med en väg ut, utan med en väg igenom. Vi finns där för dem, genom allt.

Jens Charlieson

Livlinan finns till för att hjälpa kvinnor som överväger att göra abort eller som har gjort abort

Livlinans jourtelefon
0771-777879
Du kan lämna meddelanden dygnet runt

Kristen i vården och omsorgen?

SKSF
Sveriges Kristna Sjukvårdsförbund

BLI STÖDMEDLEM I MÄNNISKOVÄRDE

Genom ditt stödmedlemskap är du med och ger din röst till de mest sårbara i vårt samhälle. Till de som inte har någon röst.

människovärde
ANMÄL DIG PÅ
www.manniskovarde.se eller ring oss på 018-12 93 00